

Nr 323.

Av herr **Holmström m. fl.**, om vidtagande av en omprövning av den militära lönefrågan.

En utredning av frågan om statens befattningshavares löner, särskilt beträffande dyrtidstilläggens avskaffande och eventuella sammanslagning med de fasta lönerna, torde vara att förvänta inom den närmaste tiden. En sådan utredning bör emellertid icke inskränka sig till en teknisk revision av avlöningsreglementena utan även innebära en verklig lönereglering.

Härvid måste den militära personalens nuvarande löneställning i förhållande till befattningshavarna inom den civila statsförvaltningen och kommunikationsverken bliva föremål för särskild omprövning, enär den löneställning, som givits den militära personalen, icke innebär den likställighet med motsvarande befattningshavare inom civilförvaltningen och kommunikationsverken, som vid företagen utredning ansetts böra ligga till grund för lönebestämningen.

Då nuvarande löner för militärpersonalen fastställdes år 1921, kunde nämligen riksdagen av statsfinansiella skäl icke giva personalen den löneställning, vartill den enligt verkställd utredning och Kungl. Maj:ts proposition var berättigad.

Hur den militära lönefrågan behandlats under senaste tiden belyses i en av svenska officersförbundet, svenska underofficersförbundet och försvarsväsendets underbefälsförbund gemensamt till Konungen ingiven underdånig skrivelse den 1 april 1935, ur vilken vi hämta följande:

»-----
Den militära personalen har starkt grundade skäl att eftersträva förbättringar i sin löneställning. Behovet av en omprövning av den militära lönefrågan bestyrkes nämligen vid en återblick på denna frågas tidigare behandling. Om man härvid icke sträcker sig längre tillbaka i tiden än till 1921 års provisoriska lönereglering, så kan det konstateras, att de utredningar, som föregingo statsmakternas beslut vid detta tillfälle, avsågo dels att föra lönerna upp till en nivå, som motsvarade stegringen i levnadskostnaderna intill år 1920, dels att med utgångspunkt från tidigare framlagda förslag åstadkomma likställighet i lönehänseende mellan den militära och den civila personalen. Ehuru de för frågans utredning tillkallade sakkunniga ansågo det vara förenat med vissa svårigheter att åstadkomma en fullt rättvis avvägning av löneförhållandena mellan dessa båda grupper av stats-tjänare, gjorde de dock i sitt utlåtande den 1 mars 1920 det principuttalandet, att de militära lönerna borde hållas fullt i jämnhöjd med lönerna inom den civila statsförvaltningen. De förslag, som sedermera framlades av de sakkunnigas majoritet, stodo dock icke i full överensstämmelse med detta

principuttalande eftersom de *dels* i vissa avseenden inneburo en undervärdering av de militära beställningshavarnas tjänsteuppgifter och ansvar, *dels också* i de fall, då direkta jämförelser ansetts kunna ske, icke gingo ut på ett strikt genomförande av jämställighetsprincipen. Till detta majoritetsförslag, gentemot vilket befogade erinringar från personalens sida kunde göras beträffande både principer och detaljer, fogade en av de sakkunniga — herr Widell — ett alternativt förslag, vilket under hänvisning till det rådande statsfinansiella läget och den allmänna ekonomiska situationen upptog betydligt lägre lönebelopp för de flesta beställningshavare, än som föreslagits av de sakkunnigas majoritet.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet angående propositions avlåtande i den militära lönefrågan till 1921 års riksdag anförde departementschefen, att han funnit de av de sakkunniga föreslagna lönebeloppen i allmänhet vara väl avvägda såväl i förhållande till det arbete och ansvar, som påvilade de olika personalgrupperna som ock med hänsyn till lönebeloppen för de med dem jämförbara civila befattningshavarna. Departementschefen framhöll också, att de sakkunnigas förslag till väsentlig del vilade på en på matematisk väg åstadkommen höjning av lönerna för de olika militära personalgrupperna, i syfte att, på sätt som skett beträffande kommunikationsverkens personal, föra fram deras löner till den antagna normala prisnivån vid början av 1920-talet. *Rycktes denna grund undan hade man, enligt departementschefens åsikt, lämnat åsido en av de huvudsakliga synpunkter, som vid en lönereglering borde vara vägledande.*

Statsutskottet ansåg sig dock icke kunna tillstyrka en så väsentlig avlöningsförhöjning, som av de sakkunniga och departementschefen förordats. utan tillstyrkte i stället det av herr Widell framlagda förslaget. Riksdagens beslut fattades i enlighet med utskottets hemställan och resultatet av flera års noggranna utredningar rörande en rättvis avvägning av de militära stats-tjänstemännens löner blev sålunda, att *de militära lönerna bestämdes till lägre belopp, än vad genom utredningarna befunnits skäligt.*

Denna utgång kom självfallet att hos personalen uppväcka misstämning och betecknades allmänt såsom orättvis. Personalen ansåg sig dock hava anledning att ställa sig avvaktande, och detta framförallt på följande två skäl. Riksdagsbeslutet kunde, fränsett trycket av de statsfinansiella förhållandena, ur psykologisk synpunkt vara förklarligt också med hänsyn därtill, att det fattades vid en tidpunkt, då en planerad omorganisation av försvarsväsendet vore förestående, vid vilken man hade anledning räkna med betydande indragningar och överföringar till övergångsstat. Sedan denna omorganisation genomförts, syntes man vidare hava anledning räkna med en revision av avlöningsbestämmelserna, om ej förr så i samband med utfärdandet av det definitiva avlöningsreglementet. Fränsett det behov av löneförhållandenas omprövning, vilket vanligen brukar följa av en så vittomfattande omorganisation, medförde de ovan antydda indragningarna i sam-

band med övriga organisatoriska förändringar, att ökade arbetsuppgifter och ett ökat ansvar lades på den kvarstående aktiva personalen, vilket borde betyda ökade löneförmåner för denna. Ehuru personalen sålunda ansåg sig böra avvakta den framtida utvecklingen av lönefrågan, grundlades dock hos personalen en enhällig uppfattning därom, att en revision av de vid detta tillfälle beslutade lönebestämmelserna förr eller senare måste komma till stånd. Frågans utveckling därefter har i alla avseenden bestyrkt, att ifrågasvarande krav är befogat och rättfärdigt.

När tidpunkten för de provisoriska avlöningbestämmelsernas ersättande med definitiva var kommen, visade det sig nämligen, att nya synpunkter åberopades till stöd för ett ytterligare uppskov med en verklig realprövning av de militära lönebeloppen. Uppskovstanken, ursprungligen framförd av försvarsväsendets lönenämnd, motiverades med att 'ett tillfälle att överväga frågan syntes för övrigt komma att erbjuda sig i samband med dyrtidstilläggens avskaffande och sammanslagning med de fasta lönerna'. Till denna ståndpunkt anslöt sig även Kungl. Maj:t och 1927 års riksdags beslut i den militära lönefrågan kom också att innebära, att ett oförändrat provisorium förlänades definitiv karaktär, delvis med den motiveringen, att provisoriet varit för kortvarigt för ett riktigt bedömande av huruvida de provisoriska bestämmelserna varit rätt avvägda.

I samband med sitt förenämnda beslut uttalade emellertid riksdagen följande: 'Riksdagen vill till en början erinra om, att chefen för finansdepartementet — — — framhållit, att spörsmålet om de nu utgående dyrtidstilläggens inarbetande i lönerna inom en snar framtid torde komma att upptagas till prövning. I samband därmed torde åtskilliga jämkningar i nu gällande avlöningsbestämmelser jämväl komma under omprövning. Vid sådant förhållande synes även vissa i det militära avlöningsreglementet ingående bestämmelser i avseende å såväl lönebelopp som i övrigt samtidigt komma under förnyad granskning. — — — Prövningen av dessa frågor synes nämligen riksdagen böra anstå till den i utsikt ställda allmänna lönerevisionen.'

I samband med frågan om tillfällig löneförbättring för vissa militära beställningshavare uttalade vidare statsutskottet vid 1929 års riksdag:

'— — — då emellertid många olika faktorer inverka på bedömandet av den i motionen behandlade frågan och en allmän överarbetning av bl. a. gällande löneplan för officerare torde kunna förväntas komma att verkställas av 1928 års lönekommitté, har utskottet i likhet med lönenämnden ansett, att motionen icke bör till någon riksdagens åtgärd föranleda' samt vid 1930 års riksdag: '— — — utskottet fortfarande förutsätter, att ifrågasvarande spörsmål, på sätt ovan berörts, i ett större sammanhang kommer under omprövning, varför lärer den nu väckta motionen icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.'

Oaktat sålunda klara och tydliga uttalanden gjorts av såväl regering som

riksdag rörande en allmän omprövning av den militära lönefrågan, hava några åtgärder i sådant syfte ännu icke vidtagits, utan den under många år väntade förbättringen i den militära personalens ekonomiska ställning har undan för undan ställts på framtiden.

Icke ens tillkallandet av 1930 års militäralvönings-sakkunniga fick någon slutlig betydelse för denna frågas lösning. Personalen hade hyst förhoppningar, att denna sakkunnigeutredning skulle resultera i en länge väntad realprövning av lönefrågan. Det visade sig emellertid mycket snart att de för dessa sakkunniga utfärdade direktiven begränsade deras uppdrag till en rent löneteknisk överarbetning av gällande bestämmelser. Uppfattningen angående behovet av en dylik allsidig prövning av lönefrågan delades dock av de sakkunniga, vilka i fråga härom anförde: '— — — vilja de sakkunniga för sin del uttala sig för att en utredning i detta ämne måtte komma till stånd, så att de militära lönefrågorna såväl i princip som i enskildheter må bliva föremål för en ingående granskning.'

Den här i korthet refererade handläggningen av den militära lönefrågan har för personalen närmast tett sig som en serie av misräkningar. Intrycket härav har ytterligare förstärkts därigenom, att icke heller de av 1930 års sakkunniga framlagda förslagen i fråga om dyrtidstilläggens inarbetande i de fasta lönerna och vissa ändringar i nu gällande avlöningsbestämmelser. huvudsakligast av löneteknisk natur — vilka förslag i och för sig skulle hava inneburit vissa förbättringar för personalen — hava lett till resultat, enär Kungl. Maj:t ännu icke fattat ställning till desamma.

På grund av många samverkande orsaker, varibland det statsfinansiella läget torde hava utövat ett avgörande inflytande, har alltså frågan om en omprövning av den militära lönefrågan i hela dess vidd ej kommit till stånd. En dylik omprövning betraktas, såsom ovan framhållits, av de militära beställningshavarna såsom ofrånkomlig.

-----»

Försvarskommissionen har i sitt betänkande del I, kap. II med en närmare redogörelse för kommissionens tillsättande och arbetsuppgifter m. m. även berört den sedan flera år tillbaka aktuella frågan om upptagandet av de militära lönerna till realprövning. Med förklarande, att kommissionen icke funnit det ligga inom ramen för sin uppgift att till närmare prövning upptaga de önskemål rörande revision av de militära lönerna, som vid olika tillfällen framställts av de militära myndigheterna och personal-sammanslutningarna, gör den emellertid det betydelsefulla medgivandet, att den anser det berättigat, att spörsmålet om avvägningen av de militära lönerna av statsmakterna snarast bör upptagas till prövning.

Med hänvisning till vad sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att en omprövning av den militära lönefrågan må

verkställas i syfte att åstadkomma likställighet mellan de militära lönerna och lönerna vid den civila statsförvaltningen och kommunikationsverken samt att det förslag, vartill denna omprövning kan föranleda, föreligger i sådan tid att det må kunna behandlas av riksdagen i samband med förslag om en allmän lönereglering för samtliga statens befattningshavare.

Stockholm den 21 januari 1936.

Nils Holmström.

Bj. Holmgren.

G. Arnemark.

R. Lundqvist.

Cl. Lindskog.

Nils V. Sandström.

Bertha Wellin.

T. G. v. Seth.

Carl Patric Ossbahr.
